

Escolliu una de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

EL PREU

Havent dinat, el meu pare acostuma a pronunciar alguna sentència. Solen ser frases lapidàries, llocs comuns que traspuen un gran respecte per valors com la feina ben feta, la paraula donada o la puntualitat, i una tendència a lamentar-se d'un món que, segons ell, ja no rutlla com abans. Fa anys, m'agradava discutir-hi amb arguments que el treien de polleguera. Ara que només el veig de tant en tant, en canvi, m'estimo més no atabalar-lo. Prou pena té, pobre. A l'hora del descafeïnat amb sacarina, quan comença a moure la cullereta en el sentit de les busques del rellotge, sé que està a punt de regalar-me un dels seus judicis. Avui, però, s'ha fet pregar una mica, fins que, com a coronament d'una explosió d'estossecs rogallosos, ha dit: «Tots tenim un preu», en el mateix to en què sol sentenciar: «El peix gros es menja el peix petit» o «Qui té el cul llogat no sempre seu on vol». Per variar, jo tenia pressa, i ens hem acomiadat a corre-cuita. Mentre el taxi em duia des de la residència a l'estació, la frase em ballava pel cap i m'impedia pensar en cap altra cosa. ¿Què havia volgut dir amb allò de «tots tenim un preu»? Un cop dins del tren que m'ha de dur a València, m'he preguntat quin deu ser, si és que en tinc, el meu preu. La possibilitat d'haver-me venut alguna vegada ha fet posposar la resposta. M'he regirat la biografia. No hi he trobat res sospitosos. Vaig pagar-me els estudis treballant de nit. Un cop aconseguida la llicenciatura, vaig obrir consulta pròpia. M'he guanyat a pols la confiança d'una clientela que em permet mantenir un fill, una hipoteca, un cotxe i pagar la residència del pare. D'independència, doncs, me'n sobra, i he procurat conservar-la, fins i tot quan m'han proposat d'unir-me a projectes que potser m'haurien fet més ric però que m'haurien tret capacitat de decisió, llibertat i —encara que em sàpiga greu admetre-ho— protagonisme. Per la finestra del vagó, la ciutat desapareix, engolida per un mar d'onades esbravades. Si tots tenim un preu, ¿quin deu ser el meu?, torno a preguntar-me.

Sergi PÀMIES, «El preu», *L'últim llibre de Sergi Pàmies*, 2000

1. COMPRENSIÓ

1.1. Feu un resum del text que no ocupi més de sis línies. [1 punt]

1.2. Comenteu el significat de les màximes següents: [1 punt]

a) El peix gros es menja el peix petit.

b) Qui té el cul llogat no sempre seu on vol.

1.3. Escriviu un sinònim o una expressió sinonímica per a cadascun dels mots o expressions següents, d'acord amb el que signifiquen en el text: [1 punt]

traspuen

rutlla

em ballava pel cap

em sàpiga greu

1.4. En el text hi apareixen subratllats els connectors discursius *en canvi* i *doncs*. Per a cadascun dels dos connectors, a) expliqueu-ne el significat; b) proposeu un mot o una expressió equivalent. [1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 200 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

a) És veritat que tots tenim un preu? (Redacteu un text argumentatiu com a resposta a aquesta qüestió.)

b) El conte com a gènere literari. Característiques principals.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: [1,5 punts]

Fa anys, m'agradava discutir-hi amb arguments que el treien de polleguera.

Doneu resposta a les qüestions següents:

- Quantes oracions hi ha? Escriviu-les íntegres en el quadern i digueu de quin tipus són.
- Identifiqueu els constituents (mots o seqüències) que fan de subjecte de cadascuna de les oracions. Quan es tracti de subjectes implícits, expliqueu com els heu identificats.
- Indiqueu quins verbs del fragment són intransitius, i raoneu la resposta.
- En el fragment hi ha tres pronoms personals febles. Identifiqueu-los i indiqueu quina funció sintàctica exerceix cadascun.

3.2. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: [0,5 punts]

Un cop dins del tren que m'ha de dur a València, m'he preguntat quin deu ser, si és que en tinc, el meu preu.

De les opcions següents, escolliu-ne la correcta:

- dins és una preposició, i un cop fa de subjecte
- quin és un pronom relatiu, i deu ser fa de còpula
- si és una conjunció subordinant, i el meu preu fa de subjecte
- en és una preposició, i a València fa de complement circumstancial de lloc

3.3. Identifiqueu, en el text, quatre perífrasis verbals i anoteu-les íntegres en el quadern. (Atenció: no inclogueu en la vostra llista ni les formes de temps compostos del tipus *haver* + participi ni les de perfet perifràstic.) [1 punt]

3.4. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negretes. [1 punt]

rellotge

mateix to

peix gros

cotxe

vaig obrir

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

QUÈ HI HAVIA ABANS DEL *BIG BANG*?

Quan proposem respostes a alguns interrogants científics necessitem fer proves per veure si la hipòtesi és certa o, si més no, podria ser-ho. Si no podem fer proves per comprovar la hipòtesi, no té sentit plantejar la pregunta ni elaborar respostes. Intentar esbrinar què hi havia abans del *big bang* té aquesta característica. Amb els nostres mitjans actuals se'ns escapa completament intentar saber què hi havia abans del *big bang*, si és que aquest *big bang* es va produir.

Tot i així, podem fer alguns raonaments. Quan parlem del *big bang* diem que va donar origen a l'univers actual. Amb això subratllem un detall important: univers actual. Això significa que abans l'univers pot haver tingut altres estructures. Fins i tot, tenint en compte que l'univers s'expandeix, però que segons la quantitat de matèria que tingui pot arribar a contraure's, podria ser que l'univers estigués dilatant-se i contraient-se contínuament.

També pot ser que el *big bang* fos, realment, l'inici de l'univers. Tampoc en aquest cas ens seria possible esbrinar què hi havia abans. Hi ha qui diu que l'univers podia haver sorgit d'una fluctuació de la matèria. Imaginem una petita i densa esfera, estable. En cert moment, algun esdeveniment l'alteraria i s'expandiria per donar lloc a l'univers.

Hi ha qui parla també d'origen a partir del buit. Però el buit inicial no seria com el solem imaginar, sinó que contindria energia. Com que l'energia i la matèria són formes interconvertibles —recordem que la famosa equació d'Einstein, $E = mc^2$, relaciona energia i matèria— a partir d'aquí podien haver sorgit els cossos que conformen l'univers.

Però també podem pensar que el *big bang* no és un moment inicial, sinó simplement un punt peculiar. Imaginem que donem la volta a la Terra seguint un meridià qualsevol. Passarem pel pol Nord sense adonar-nos-en. Caminarem cap al nord fins que, sense que notem res especial, començarem a caminar cap al sud. I el mateix, a l'inrevés, ens passarà quan travessem el pol Sud. De la mateixa manera, potser el *big bang* és un simple pas, però no significa ni origen ni final en la història de l'univers.

En tot cas, com dèiem, la pregunta no té sentit si busquem una resposta concreta. Seria com descobrir amb la brúixola que, efectivament, el pol Nord és un punt singular, perquè allà l'agulla sembla haver-se tornat boja. Algú podria preguntar-se què hi ha més enllà del pol Nord. I la resposta, tot caminant, seria que una situació semblant a la que observàvem abans d'arribar-hi. Nosaltres, però, de moment, no podem caminar fins més enllà del *big bang* per veure-ho.

Xavier DURAN, *100 noves preguntes sobre la ciència*, 1995

1. COMPRENSIÓ

- 1.1. Tot indica que no es pot donar cap resposta científica a la pregunta que dóna títol al text. Però això no treu que es puguin fer alguns raonaments sobre la qüestió. Resumiu, en no més de sis línies, aquests raonaments. [1 punt]
- 1.2. Els raonaments sobre què hi podria haver hagut abans del *big bang*, ¿es poden considerar, en sentit estricte, hipòtesis científiques? Doneu una resposta raonada, tenint present l'argumentació del text. [1 punt]
- 1.3. En el text hi trobareu subratllats els infinitius comprovar, plantejar, intentar, esbrinar, imaginar, caminar. Per a cadascun d'aquests infinitius trobeu-ne un altre que pugui substituir-lo en el text, d'entre els que figuren en la llista següent: *verificar, tractar de, suscitar, indagar, detectar, concebre, anar*. [1 punt]
- 1.4. En les oracions següents hi ha subratllats una seqüència de mots i un mot: [1 punt]

També pot ser que el *big bang* fos, realment, l'inici de l'univers.
[...] potser el *big bang* és un simple pas [...]

- a) Expliqueu en què difereixen l'una de l'altra.
b) Justifiqueu per què, tanmateix, s'assemblen semànticament.

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 200 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- a) El paper de la ciència en la societat actual.
b) Característiques lingüístiques bàsiques dels textos científics.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Considereu el fragment següent, que trobareu subratllat en el text: [1,5 punts]

Amb els nostres mitjans actuals se'ns escapa completament intentar saber què hi havia abans del *big bang*.

Doneu resposta a les qüestions següents:

- Quantes oracions hi ha? Escriviu-les íntegres en el quadern i digueu de quin tipus són.
- Anoteu en el quadern tots els constituents (mots o seqüències) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte. En el cas que es tracti de subjectes implícits, expliqueu com els heu identificats.
- Identifiqueu quins mots o sintagmes exerceixen la funció sintàctica de complement circumstancial tot indicant de quin tipus de circumstancial es tracta.
- En el fragment hi figuren tres pronoms febles. Identifiqueu-los i indiqueu, de cadascun, si exerceix funció sintàctica (i en tal cas digueu quina és) o no n'exerceix.

3.2. Considereu el fragment següent, que trobareu subratllat en el text: [0,5 punts]

Seria com descobrir amb la brúixola que, efectivament, el pol Nord és un punt singular, perquè allà la brúixola sembla haver-se tornat boja.

De les opcions següents, escolliu-ne la correcta:

- que és un pronom relatiu, i un punt singular fa d'atribut
- sembla és un verb transitiu, i singular fa de complement de nom
- com és una preposició, i amb la brúixola fa de complement circumstancial
- és és un verb copulatiu, i boja fa de predicatiu

3.3. Deixant de banda la locució *si més no*, en el primer paràgraf del text hi trobareu algunes oracions subordinades introduïdes per la conjunció *si*. Un cop les hàgiu reproduïdes íntegrament en el quadern, expliqueu de quin tipus és cadascuna. [1 punt]

3.4. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta: [1 punt]

plantejar

mitjans

expandeix

estigués

Escolliu una de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu les qüestions següents.

ODA A ESPANYA

5 Escolta, Espanya, –la veu d’un fill
que et parla en llengua –no castellana:
parlo en la llengua –que m’ha donat
la terra aspra;
en ‘questa llengua –pocs t’han parlat;
en l’altra, massa.

10 T’han parlat massa –dels saguntins
i dels qui per la pàtria moren;
les teves glòries –i els teus records,
records i glòries –només de morts:
has viscut trista.

15 Jo vull parlar-te –molt altrament.
Per què vessar la sang inútil?
Dins de les venes –vida és la sang,
vida pels d’ara –i pels que vindran;
vessada, és morta.

20 Massa pensaves –en ton honor
i massa poc en el teu viure:
tràgica duies –a mort els fills,
te satisfeties –d’honres mortals
i eren tes festes –els funerals,
oh trista Espanya!

25 Jo he vist els barcos –marxar replets
dels fills que duies –a que morissin:
somrients marxaven –cap a l’atzar;
i tu cantaves –vora del mar
com una folla.

30 On són els barcos? –On són els fills?
Pregunta-ho al Ponent i a l’ona brava:
tot ho perderes, –no tens ningú.
Espanya, Espanya, –retorna en tu,
arrenca el plor de mare!

35 Salva't, oh!, salva't –de tant de mal;
que el plor et torni feconda, alegre i viva;
pensa en la vida que tens entorn:
aixeca el front,
somriu als set colors que hi ha en els núvols.

40 On ets, Espanya? –No et veig enlloc.
No sents la meva veu atronadora?
No entens aquesta llengua –que et parla entre perills?
Has desaparegut d'entendre an els teus fills?
Adéu, Espanya!

Joan MARAGALL, «Oda a Espanya» (1898), *Visions & Cants*, 1900

1. COMPRENSIÓ

- 1.1. Com caracteritza, el poeta, l'Espanya a la qual es dirigeix? Doneu resposta a aquesta pregunta en no més de sis línies. [1 punt]

- 1.2. En la darrera estrofa el poeta fa seva una actitud diferent de la que expressa en l'estrofa anterior. Caracteritzeu les dues actituds i expliqueu per quin motiu el poeta passa de l'una a l'altra. [1 punt]

- 1.3. Entre els retrets, greuges o queixes que el poeta adreça a Espanya n'hi ha de motivats per escassetats o mancances (ex.: «en 'questa llengua –pocs t'han parlat») o per excessos (ex.: «en l'altra, *massa*»). Identifiqueu quatre altres expressions del text que també denotin escassetat, mancaça o excés, i anoteu-les en el quadern. [1 punt]

- 1.4. En les estrofes que van de la segona a la cinquena, hi apareix repetidament una arrel o lexema que es presenta, amb dos al·lomorfs o variants, formant part de diversos mots substantius, adjectivals i verbals. a) Digueu de quina arrel es tracta; b) anoteu en el quadern tots els mots en què l'arrel és present; c) expliqueu per què l'arrel sovinteja tant. [1 punt]

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 200 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- a) Joan Maragall i el Modernisme.
- b) El gènere poètic. Algunes característiques.

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Considereu la primera estrofa del poema: [1,5 punts]

Escolta, Espanya, –la veu d’un fill
que et parla en llengua –no castellana:
parlo en la llengua –que m’ha donat
la terra aspra;
en ‘questa llengua –pocs t’han parlat;
en l’altra, massa.

Doneu resposta a les qüestions següents:

- Quantes oracions hi ha? Escriviu-les íntegres en el quadern i digueu de quin tipus és cadascuna.
- Indiqueu quins són els subjectes de les diverses oracions. Quan es tracti de subjectes implícits, expliqueu com els heu reconeguts.
- Identifiqueu tots els pronoms personals febles que hi ha en l’estrofa i digueu quina funció sintàctica exerceixen.
- Digueu quins dels verbs presents són transitius. Justifiqueu les respostes.

3.2. Considereu la quarta estrofa del poema: [0,5 punts]

Massa pensaves –en ton honor
i massa poc en el teu viure:
tràgica duies –a mort els fills,
te satisfeixes –d’honres mortals
i eren tes festes –els funerals,
oh trista Espanya!

De les opcions següents, escolliu-ne la correcta:

- viure és un substantiu, i oh trista Espanya fa de subjecte
- massa és un substantiu, i te fa de complement indirecte
- poc és un adverb, i tràgica fa de predicatiu
- mort és un adjectiu, i tes festes fa d’atribut

3.3. Proposeu, per a cadascun dels mots següents, un sinònim que sigui coherent amb l’ús que tenen en el text, on els trobareu subratllats: [1 punt]

aspra tràgica folla feconda atronadora

3.4. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta: [1 punt]

Espanya records tràgica marxar tens entorn

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

LÍRICA DELS QUATRE ELEMENTS

Tota la cultura humana d'ordre material s'ha desplegat, i queda fixada, entre dos grans moments crítics: entre una crisi d'objectes i una altra *dels objectes*. La primera creació artesana de la humanitat respongué a la primera d'aquestes crisis: a una manca d'objectes. L'home primitiu creà llavors, en absoluta necessitat d'utilització, unes formes que, al llarg dels successius mil·lennis, homes cada vegada menys primitius performaren, deformaren i esgotaren; en feren civilització; i justificaren en alguna manera aquella frase de Joan Miró afirmant que l'art està en decadència des de les caveres.

Però avui, voltats d'objectes que no han estat creats per a nosaltres i les formes dels quals no tenen significat ni justificació possibles perquè corresponen mínimament a les exigències de la nostra actualitat vital, descobrim la crisi de valors logicoestètics de la nostra vella cultura mobiliar i assistim a l'espectacle d'una lluita difícil, i gairebé sempre encara inhàbil, de l'artista per a retornar a la prístina puresa imaginativa i als cercles divins de l'autèntica creació.

La ceràmica, mare i origen de les arts plàstiques i la més purament formal de totes elles, intenta també retornar a aquell claustre d'espiritual puresa per a recrear-hi, en el joc etern dels quatre elements essencials, un món d'objectes i de formes que s'acordi màximament amb la sensibilitat estètica del nostre món contemporani.

Aigua i terra, els elements humits, hi representen —com a la filosofia grega del segle VI— el suport material de la creació; foc i aire, els ressecs, la seva naturalesa espiritual. Terra, aigua, foc i aire —presocràtica harmònica conjuminació— van doncs conlligats tots en aquest art, on, en l'intent d'aconseguir formes noves —i, en raó de la seva absoluta novetat, pures—, la ceràmica refà en escala menor l'espectacle de la Creació universal. [...]

Frederic-Pau VERRIÉ, *Ariel*. *Revista de les arts*, any I, núm. VI, octubre 1946

1. COMPRENSIÓ

- 1.1. Caracteritzeu, en no més de sis línies, les dues crisis a què fa referència el text.
[1 punt]
- 1.2. ¿En quin sentit es pot afirmar, com feia Joan Miró, que «l'art està en decadència des de les cavernes»? Baseu la resposta, que convé que sigui clara i concisa, en l'argumentació que proporciona el text. [1 punt]
- 1.3. Comenteu el títol del text. [1 punt]
- 1.4. Expliqueu el significat de les expressions següents, que trobareu subratllades en el text: [1 punt]
- a) en absoluta necessitat d'utilització
 - b) la nostra vella cultura mobiliar
 - c) les arts plàstiques
 - d) presocràtica harmònica conjuminació

2. EXPRESSIÓ I COMENTARI CRÍTIC

Desenvolpeu en unes 200 paraules **un** dels temes següents: [2 punts]

- a) Les meves preferències en matèria d'arts plàstiques. (Podeu referir-vos a una obra o a un artista concrets que us hagin impactat.)
- b) A quin gènere o tipus d'escrit pertany el text proposat? (Raoneu la resposta tot comentant algunes característiques d'aquest tipus de textos.)

3. REFLEXIÓ LINGÜÍSTICA SOBRE EL TEXT

3.1. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: [1,5 punts]

i justificaren en alguna manera aquella frase de Joan Miró afirmant que l'art està en decadència des de les caveres.

Doneu resposta a les qüestions següents:

- Quantes oracions hi ha? Escriviu-les íntegres en el quadern i digueu de quin tipus és cadascuna.
- Identifiqueu totes les preposicions que figuren en el fragment i digueu quin tipus de complement introdueix cadascuna.
- Identifiqueu tots els determinants nominals que figuren en el fragment i digueu de quin tipus són.
- Hi ha algun verb auxiliar en el fragment? Raoneu la resposta.

3.2. Considereu el fragment següent, subratllat en el text: [0,5 punts]

Però avui, voltats d'objectes que no han estat creats per a nosaltres i les formes dels quals no tenen significat ni justificació possibles

De les opcions següents, escolliu-ne la correcta:

- Però és una conjunció subordinant, i que fa de subjecte
- avui és un adverbí, i per a nosaltres fa de complement agent
- creats és un participi passat, i dels quals fa de complement de règim preposicional
- ni és una conjunció coordinant, i possibles fa de complement de nom

3.3. Identifiqueu tots els verbs transitius que figuren en el segon paràgraf del text i expliqueu per quina raó els heu considerat transitius. [1 punt]

3.4. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta: [1 punt]

fixada

crisi

successius

les exigències